

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Peaministrile

Majandus- ja taristuministrile

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministrile

Kaitseministrile

Keskkonnaministrile

Maaeluministrile

14.03.2022

Avalik pöördumine: keskkonnakriis on jätkuv, mitmed lahendused käega katsuda

Austatud peaminister, austatud ministrid

Eesti Keskkonnaühenduste Koda (EKO) tunnustab eestlasi Ukraina toetamise eest nii sõnades kui tegudes. On selge, et võitlus demokraatlike väärtuste eest ning samaaegselt Ukrainas lahvatanud sõjaolukorrast tulenevate muutustega kohanemine vajab ning peabki saama palju tähelepanu. Soovime selles jaksu ja selget pilku. Samal ajal on jätkuvalt terav ning tähelepanu ja otsuseid vajav ka keskkonnakriis – kriis, mis on kõikide teiste kriiside võimendajaks ning mille leevendamises peitub mitmeid võtmeid teiste kriiside leevendumiseks. Ümberkorraldused on lähiajal vältimatud mitmes valdkonnas, toome välja mõned ettepanekud, kuidas nende käigus ühtlasi keskkonnaseisundit parandada:

- **Mahe ja taastav põllumajandus, kohalike väiketootjate toetamine.** Senisest enam toetust vajavad kohalikud toidutootjad, eeskätt väiketootjad – kohaliku kapitali, mis loob kohalike töökohti, toidab elanikke ning aitab säilitada toidujulgeolekut ka kriiside tingimustes. Põllumajanduses terendavad väetiste jm tarvete tarneraskused tingivad paratamatult vajaduse ümberkorraldusteks, mis annab võimaluse jõuliselt hoogustada üleminekut keskkonnasõbralikumatele majandamisvõtetele nagu mahepõllumajandus ja taastav põllumajandus, mis on ühtlasi impordist vähem sõltuvad. Ees ootavad tarneraskused näitavad veenvalt, et imporditavatest sisenditest tugevalt sõltuv toidutootmine ei taga kriisi korral toidujulgeolekut. ÜPP strateegiakava koostamine on küll lõpusirgel, kuid veel on võimalus kavandada sellesse meetmed, mis kohalike põllumehi keskkonnasõbralikumale kestlikule majandamisele üleminekul täiendavalt toetaksid

ja toidujulgeolekut suurendaksid ning tõsta olemasolevate vastavate meetmete rahastust.

- **Lühikesed tarneahelad.** Riiklik poliitika peab soosima lühikesi tarneahelaid, et tarbijani jõuaks eeskätt siin samas või lähiregioonis toodetud kaubad. Sellised tarneahelad saavad jääda toimima ka kriiside tingimustes ja on väga olulised elanike julgeoleku tagamiseks. Sel viisil toetame kohalikke tootjaid, kes on mures pealesunnitud ümberkorralduste pärast, mida sõjaolukord kaasa on toonud. Samuti väheneb transpordist tulenev keskkonnamõju, sh kasvuhoonegaaside heide. Kestlikkuse kriteeriume, sh päritolupiirkonna kaugust arvestavad riigihanked on hea võimalus riiklikul tasandil suuna andmiseks. Nende läbiviimiseks on kiirkorras vaja riiklikke juhiseid ja turu-ülevaateid, et hankijaid ja kohalikke tootjaid julgustada.
- **Taastuenergeetika, hajus energiatootmine ning nutikas tarbimine ja energiasääst.** Paratamatult vajalik, kuid praeguses sõjaolukorras kriitilise tähtsusega on kiire loobumine Venemaalt imporditavast energiast, sh nii elektrist, gaasist kui naftatoodetest. Ukraina kriis loob aluse kiireks riigipoolseks tegutsemiseks, et luua vajalik seadusandlik raamistik kiiremaks üleminekuks taastuenergeetikale – peamiselt tuule- ja päikeseenergiale – ning võtta kurss imporditud energia kasutamise vähendamisele. See tugevdaks Eesti energiajulgeolekut. Just hajusa energiatootmise, nutika tarbimise ja energiasäästu kombineerimine teeb võimalikuks Vene energiast loobumise ning Venemaa sõjategevuse kaudse toetamise lõpetamise. Ühtlasi on see kindel suund kliimamuutuse peatamisele.
- **Puidutagavara säilitavad raiemahud ja püsimeetsandus, puidu tarbimise säästlikum korraldus.** Eesti puiduga varustatuse pikaajaliseks tagamiseks on oluline langetada raiemahud tasemele, mis võimaldavad puidutagavara säilitada või suurendada. Hea võimalus selles suunas liikuda on püsimeetsanduse senisest märksa laialdasem rakendamine, lisades vastavad eesmärgid ja meetmed koostamisel olevasse metsanduse arengukavasse. Soome teadustöödele tuginedes on püsimeetsandus meie laiuskraadidel majanduslikult selgelt kasumlik, lageraiepõhine majandamine konkureerib sellega vaid kõige viljakamates metsa kasvukohatüüpides. Ühtlasi panustavad metsatagavara hoidmine ning püsimeetsandus süsiniku sidumisse ja kliimamuutuse leevendamisse.

Venemaalt ja Valgevenest seni imporditud puidu ning fossiilkütuste asendamisel Eestist varutud puiduga tuleb aru anda, et võimalik raiemahtude tõstmine toimuks looduse ja tulevikuvarude arvelt, st meie kõigi edasise heaolu arvelt. Näeme

lahendust hoopis tooraine tarbimise piiramises ning ressursside ümber suunamises, lähtuvalt eelkõige kohaliku üksiktarbija vajadustest. Energiajulgeoleku tagamiseks tuleb loobuda energiapuidu ja selle toodete suuremahulisest ekspordist. Puidu tarbimist säästlikumalt korraldada on võimalik, kuid elu tagavale looduskeskkonnale asendust ei ole.

28. veebruaril avaldas ÜRO Valitsustevaheline Kliimamuutuste Paneel IPCC oma [värскеima raporti](#), mille kohaselt on kliimamuutus kiirenenud, oodatavad tagajärjed on varasemalt prognoositust ekstreemsemad ning mõjutatud saavad olema eranditult kõik piirkonnad. Raporti autoriteks olev teadlastekogu soovib võtta kaitse alla pool kogu planeedi maismaast – vähemast ei pruugi ökosüsteemide taastamiseks piisata. Teadlased rõhutavad, et vajalikud otsused ja muudatused tuleb teha kohe, et tagada inimesele eluks vähegi sobilikud tingimused. Selles valguses on ilmselge, et keskkonnakriiside lahendamist ei ole võimalik määramatusse tulevikku edasi lükata ning et nende lahendamisse panustamine on ühtlasi iga inimese julgeolekusse panustamine.

Oleme avatud dialoogiks, et aidata leida kujunenud kriisidele võimalikult kestlikud ning ühtlasi keskkonnakaitseelisi eesmärke teenivad leevendused. Nagu eelpool välja toodud punktidest näha, on võimalik lahendada ja leevendada samaaegselt nii keskkonna-, julgeoleku- kui ka majanduskriisi.